

Grenseffectenrapportage 2016

Dossier 7: Wet flexibilisering ingangsdatum AOW

Het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM is de spil van wetenschappelijk onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit.

Universiteit Maastricht

Grenseffectenrapportage 2016

Dossier 7: Wet flexibilisering ingangsdatum AOW

Prof. dr. Anouk Bollen-Vandenboorn
mr. dr. Marjon Weerepas
Bastiaan Didden, LL.M.

Het *Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM* is de spil van wetenschappelijk onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit.

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Gemeente Maastricht

EUREGIO

Zuyd
Hogeschool

ZU
YD

Maastricht University

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

Inhoudsopgave

1. Achtergrond wetsvoorstel Wet flexibilisering ingangsdatum AOW	1
2. Mogelijke uitwerking van wetsvoorstel voor grenswerknemers.....	1
3. Grenseffectentoets	5
4. Conclusie	5

Opmerking vooraf: dit dossier kent een andere opzet dan de andere dossiers. Dit vanwege het feit dat het wetsvoorstel flexibilisering ingangsdatum AOW dat in het dossier centraal staat, nog in voorbereiding is. De plenaire behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is geagendeerd voor begin november 2016. Desalniettemin kan op basis van het voorliggende wetsvoorstel wel het belang en de mogelijke uitwerking ervan voor grenswerknemers al worden aangegeven.

1. Achtergrond wetsvoorstel Wet flexibilisering ingangsdatum AOW

Medio februari 2016 heeft het Tweede Kamerlid Klein een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet en de Participatiewet in verband met de introductie van de mogelijkheid het AOW-ouderdomspensioen geheel of gedeeltelijk eerder of later te laten ingaan.¹ Met dit wetsvoorstel, ook wel aangeduid als ‘Wet flexibilisering ingangsdatum AOW’, wordt de mogelijkheid geboden het AOW-pensioen 5 jaar eerder dan wel 5 jaar later te laten ingaan dan de dag waarop de gerechtigde de AOW-leeftijd heeft bereikt. Hiermee wordt volgens de indiener ingespeeld op de behoefte van mensen om “de overgang tussen werk en pensioen zelf vorm te geven”.²

2. Mogelijke uitwerking van wetsvoorstel voor grenswerknemers

Het wetsvoorstel is voor ITEM aanleiding geweest om door middel van een brief aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, aandacht te vragen voor de positie van werknemers die zowel een Nederlandse AOW alsook een buitenlands wettelijk pensioen hebben opgebouwd.³ Voor deze groep werknemers, denk hierbij aan migrerende werknemers, arbeidsmigranten en grenswerknemers, kan de keuzemogelijkheid tot flexibilisering van de AOW-ingangsdatum positief uitwerken.

Hiernavolgend wordt in het bijzonder ingegaan op de positie van grenswerknemers. Deze groep werknemers wordt geconfronteerd met het feit dat de wettelijke pensioenleeftijd in Nederland, België en Duitsland uiteen loopt. Ten opzichte van het wettelijke pensioen in België en Duitsland, kent de AOW een latere ingangsdatum, zoals onderstaand overzicht inzichtelijk maakt.

<i>Land</i>	<i>Huidige wettelijke pensioenleeftijd</i>
Nederland	65 jaar + 6 maanden
België	65 jaar
Duitsland	65 jaar + 5 maanden

Voor een grenswerknemer, die zowel in Nederland alsook in een van deze twee buurlanden wettelijk pensioen heeft opgebouwd, heeft dit tot gevolg dat hij op het moment van ontvangen van dit buitenlandse wettelijke pensioen, nog enige tijd ‘moet wachten’ op zijn AOW-uitkering. Dit kan zijn weerslag hebben op de inkomenspositie van deze grenswerknemer. Het wetsvoorstel

¹ *Kamerstukken II 2015/16, 34414, nr. 2* (Voorstel van wet van het lid Klein tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet en de Participatiewet in verband met de introductie van de mogelijkheid het AOW-ouderdomspensioen geheel of gedeeltelijk eerder of later te laten ingaan (Wet flexibilisering ingangsdatum AOW)).

² *Kamerstukken II 2015/16, 34414, nr. 6, p. 1* (Memorie van Toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State).

³ De relevante passages / bevindingen van deze aan de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid verzonden brief zijn in deze rapportage opgenomen.

flexibilisering ingangsdatum AOW biedt voor een grenswerknemer juist de mogelijkheid om de ingangsdatum van zijn AOW-pensioen af te stemmen op de ingangsdatum van het buitenlandse wettelijke pensioen. In tegenstelling tot de huidige situatie kan de grenswerknemer dan ook vanaf één ingangsdatum aanspraak maken op uitkeringen van de door hem opgebouwde wettelijke pensioenen.

Gezien de wijze waarop invulling is gegeven aan de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd in Nederland, België en Duitsland zal in de toekomst dit “aansluitingsprobleem” zich voor een grenswerknemer blijven voordoen, getuige ook onderstaand overzicht waarin de toekomstige wettelijke pensioenleeftijden zijn opgenomen.⁴

<i>Toekomstige wettelijke pensioenleeftijd</i>	<i>66 jaar</i>	<i>67 jaar</i>
<i>Land</i>		
Nederland	2018	2021
België	2025	2030
Duitsland	2024	2031

⁴ De term “aansluitingsprobleem” is ontleend aan *Kamerstukken II 2011/12, 33046, 6, p. 17* (nota naar aanleiding van het verslag). Dit zogenoemde ‘aansluitingsprobleem’ met een mogelijk verlies van inkomen voor de grenswerknemer tot gevolg, is in 2011 ook naar voren gekomen tijdens de parlementaire behandeling van de Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW.

Aan de hand van navolgend rekenvoorbeeld, ontleend aan de gewijzigde memorie van toelichting behorende bij het wetsvoorstel, kan deze aansluitingsproblematiek nader worden geïllustreerd.⁵

Uitgangssituatie

(conform voorbeeld en berekeningswijze in memorie van toelichting)

**Bruto-
bedragen**

Gangbaar AOW-pensioen voor alleenstaande (100% opbouw) excl. inkomensondersteuning AOW en incl. vakantiegeld op 66-jarige leeftijd € 14.257,50

AOW-pensioen 1 jaar eerder opnemen, dus AOW na brutokorting (7,2%) € 13.232,00

Denkbare situatie grenswerknemer

**Bruto-
bedragen**

Toelichting

Inwoner van Nederland die gedurende zijn werkzame leven voor een periode van 30 jaar werkzaam is geweest in België, dus 40% opbouw AOW € 5.703,00

40% * € 14.257,50
(gangbaar AOW-pensioen voor alleenstaande op 66-jarige leeftijd)

AOW-pensioen 1 jaar eerder opnemen, dus AOW na brutokorting (7,2%) € 5.293

Huidige situatie op 65-jarige leeftijd

Situatie op 65-jarige leeftijd (momenteel) -> enkel recht op wettelijk pensioen opgebouwd in België -> jaarlijks brutobedrag

Fictief brutobedrag (op basis van modaal inkomen in Nederland + aansluiting gezocht bij berekeningssystematiek wettelijk pensioen België)⁶

€ 14.400

⁵ Kamerstukken II 2015/16, 34414, nr. 6, p. 3-4 (Memorie van Toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State).

⁶ Toelichting op berekening wettelijk pensioen uit België:

- Modaal inkomen in Nederland (CPB) = € 36.000 (veronderstelling dat dit het loon is gedurende de 30 loopbaanjaren in België).

Het wetsvoorstel flexibilisering ingangsdatum AOW biedt de mogelijkheid voor een grenswerknemer om de ingangsdatum van zijn AOW-pensioen af te stemmen op de ingangsdatum van het buitenlandse wettelijke pensioen. In tegenstelling tot de huidige situatie kan de grenswerknemer vanaf één ingangsdatum aanspraak maken op uitkeringen van de door hem opgebouwde wettelijke pensioenen.

Hij hoeft dan ook niet meer te wachten op het moment dat zijn opgebouwde AOW-pensioen tot uitkering komt. In het onderhavige rekenvoorbeeld betekent dit dat deze grenswerknemer op 65-jarige leeftijd zowel een uitkering van het Belgische wettelijk pensioen alsook het AOW-pensioen zal ontvangen. Ten opzichte van de huidige situatie heeft dit een verbetering van de inkomenspositie van de grenswerknemer op de ingangsdatum van het wettelijke pensioen tot gevolg.

Mogelijke toekomstige situatie op 65-jarige leeftijd

Brutobedragen

Op 65-jarige leeftijd beschikken over opgebouwd wettelijk pensioen in zowel België als Nederland

-> Nederland: 40% AOW opgebouwd (van € 14.257,50) en rekening houdend met brutokorting van 7,2%	€ 5.293
-> België: wettelijk pensioen	€ 14.400

Totaalbedrag te ontvangen wettelijk pensioen in jaar van bereiken 65-jarige leeftijd (excl. compensatie AOW-premie)	€ 19.293
---	-----------------

Voor de beoordeling van de concrete uitwerking van het wetsvoorstel is het zaak dat rekening wordt gehouden met de diverse factoren die van invloed kunnen zijn op de inkomenspositie van een grenswerknemer bij pensionering. De in het bovenstaande, eenvoudige rekenvoorbeeld gehanteerde variabelen kunnen immers variëren: de grenswerknemer is al dan niet gehuwd en de grenswerknemer heeft ten opzichte van het voorbeeld voor een langere periode in België en/of Duitsland gewerkt. Voorts zij onder andere gewezen op de mogelijkheid dat de grenswerknemer ook door middel van een aanvullende pensioenregeling pensioen heeft opgebouwd. Diverse praktijkscenario's zijn dus denkbaar.

- Berekening opgebouwde wettelijke pensioenrechten per loopbaanjaar in België (zonder rekening te houden met de zogenoemde herwaarderingscoëfficiënt en ervan uitgaande dat persoon alleenstaand is, vermenigvuldigen met 60%) op basis van de navolgende hiervoor te gebruiken formule: $(\text{loon van het loopbaanjaar} / 45) * (60\%)$.

Ontleend aan: <<http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/paginas/default.aspx>>, laatst geraadpleegd op 8 juni 2016.

3. Grenseffectentoets

Nu het wetsvoorstel geagendeerd is voor de plenaire behandeling, begin november 2016, in de Tweede Kamer stelt ITEM vast dat in het wetsvoorstel, de memorie van toelichting en tijdens de (uitvoerige) behandeling in de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid geen aandacht is besteed aan de mogelijke uitwerking van het wetsvoorstel voor grenswerknemers.⁷ Dit terwijl in 2009 en 2012 in een tweetal moties gewezen is op het belang om “blijvende aandacht te besteden aan grensarbeidersproblematiek”.⁸ Ook in 2015 in het kader van een zogenoemd dertigledendebat is het belang van het uitvoeren van een ‘grenseffectentoets’, het tijdens het wetgevingsproces in kaart brengen van de effecten op de grensregio’s, (nogmaals) naar voren gekomen en is de wens hiertoe door diverse politieke partijen uitgesproken.⁹ Het is dan ook opvallend te noemen dat de door ITEM verzonden brief geen aanleiding heeft gegeven voor de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, aandacht te besteden aan de positieve uitwerking van het wetsvoorstel voor grenswerknemers.¹⁰

4. Conclusie

ITEM staat vanzelfsprekend zeer positief ten aanzien van het uitvoeren van een grenseffectentoets teneinde in een vroeg stadium een zo volledig inzicht te hebben in de concrete consequenties van wet- en regelgeving. Zo had de wetgever, indien een dergelijke ‘toets’ was uitgevoerd in het dossier ‘Wet flexibilisering ingangsdatum AOW’, kunnen vaststellen dat het wetsvoorstel flexibilisering ingangsdatum AOW positief kan uitwerken voor grenswerknemers die zowel een Nederlandse AOW alsook een buitenlands wettelijk pensioen hebben opgebouwd.

⁷ Wat betreft agendering, zie: Langetermijnagenda incl. stemmingslijst week 43; 2016-10-19. Te raadplegen via <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

⁸ *Kamerstukken II* 2011/12, 33000 IXB, nr. 21 (Motie Bashir). In deze motie wordt onder meer verwezen naar de 2009 ingediende (en aangenomen) motie Weekers (*Kamerstukken II* 2009/10, 26834, nr. 26 (Motie Weekers)) inzake het belang om aandacht te besteden aan de grensarbeidersproblematiek.

⁹ *Kamerstukken II* 2014/15, TK50, 4 februari 2015 (Grenseffectentoets).

¹⁰ Dit ondanks de reactie op de door ITEM verzonden brief van de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat: “De commissie heeft besloten dat de leden uw brief desgewenst kunnen betrekken bij de behandeling van het voortel van wet van het lid Klein tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet en de Participatiewet in verband met de introductie van de mogelijkheid tot het AOW-ouderdomspensioen geheel of gedeeltelijk eerder of later te laten ingaan (Wet flexibilisering ingangsdatum AOW) (34414).”

Gemeente Maastricht

EUREGIO

Zuyd
Hogeschool

Maastricht University

provincie limburg

gesubsidieerd door de Provincie Limburg

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Institute for Transnational and Euregional
cross border cooperation and Mobility / ITEM

Postadres:

Postbus 616, 6200 MD Maastricht

Bezoekersadres:

Bouillonstraat 1-3, 6211 LH Maastricht

Avenue Céramique 50, 6221 KV Maastricht

T: 0031 (0) 43 388 32 33

E: item@maastrichtuniversity.nl

www.twitter.com/ITEM_UM

www.maastrichtuniversity.nl/item